

Збірка «Знахідки чужорідних видів рослин і тварин в Україні»

Шановні колеги!

Інвазійні чужорідні види вважаються однією з найбільших сучасних загроз для біорізноманіття на глобальному рівні. Їх неконтрольоване поширення негативно впливає не лише на аборигенні види та природні екосистеми, але й завдає суттєвих економічних втрат та шкоди здоров'ю людей. За оцінками фахівців, збитки від неконтрольованого розповсюдження інвазійних видів рослин та тварин, становлять у світі від 55 до 248 млрд. доларів США щороку. Саме тому цьому питанню приділено значну увагу у низці міжнародних документів, зокрема – Конвенції з біологічного різноманіття, Рамсарській, Бернській, Боннській конвенціях та інших міжнародних угодах. У 2014 році Європейський Союз схвалив спеціальну директиву, спрямовану на посилення заходів боротьби з видами-вселенцями, а також затвердив список найбільш небезпечних чужорідних видів. На сьогодні кількість таких видів, зареєстрованих у європейських країнах, сягає 14 000, 10-15% з яких є інвазійними.

Указом Президента України від 17 грудня 2021 року за №668/2021 було затверджено Стратегію біобезпеки та біологічного захисту, а 7.07.2022 розпорядженням КМУ №573-р затверджено План заходів з реалізації Стратегії на 2022-2025 рр. Ключові заходи цього Плану пов'язані з інвазійними чужорідними видами рослин та тварин – критерії виділення, створення переліків, інвентаризацію та моніторинг, створення та ведення баз даних тощо. На сьогодні Україна знаходиться лише на початку цього шляху – вона не має офіційно затверджених переліків чужорідних та інвазійних видів, не проведена їхня інвентаризація, відсутні системи моніторингу та оцінки ризиків та втрат, немає адекватних та скоординованих заходів протидії біотичним інвазіям.

В зв'язку з цим Українська природоохоронна група (UNCG), у співпраці з Інститутом ботаніки ім. М.Г. Холодного НАН України та Інститутом зоології ім. І.І. Шмальгаузена НАН України, виступила з ініціативою частково заповнити ці прогалини шляхом підготовки та видання збірки точок знахідок чужорідних видів в Україні «Знахідки чужорідних видів рослин і тварин в Україні». Цей підхід дуже добре зарекомендував себе щодо збору даних про поширення видів, занесених до Червоної книги України, в результаті чого була видана низка відповідних збірок (а остання з них зараз готується до друку), знайомих багатьом з вас. Сподіваємось, що цей підхід спрацює і в випадку чужорідних видів. Слід підкреслити, що в цьому випадку завдання більш складне, ніж для «червонокнижних» видів, оскільки для останніх є чітко затверджений перелік, а у випадку чужорідних видів такого переліку немає. Більш того, частина з цих видів присутні на території України вже багато десятиріч, а в деяких випадках і декілька сотень років. Тому є небезпека отримати для збірки велику кількість точок знахідок видів, які давно вже «заполонили» країну, наприклад, пацюка сірого, чи робінії псевдоакації ("акації" білої). Звичайно, що цінність такої інформації є незначною, адже оцінити реальне поширення таких видів є неосяжною задачею. Тем не менш, дані щодо широко поширених чужорідних видів, які відносно недавно з'явилися в країні, безсумнівно, мають сенс. Виходячи з цього, Українська природоохоронна група пропонує всім бажаючим подавати до майбутньої збірки інформацію про точки знахідок чужорідних видів, яка може супроводжуватися певним авторським текстом, якій узагальнює надану інформацію, чи в висвітлює питання негативного впливу цих видів, міркування авторів, які саме види можуть вважатися інвазійними тощо.

Формат подання даних наведено нижче.

Збірка буде видана в електронному вигляді і матиме всі необхідні вихідні бібліографічні дані. Крім того, електронний варіант видання дозволяє нам з вами охопити будь-який обсяг даних і, звісно, чим більшим він буде, тим повнішою буде зібрана нами інформація. У майбутньому ми плануємо продовжити збір даних про чужорідні види, а тому ця збірка певним чином є також і пошуком колег-партнерів для подальших ініціатив.

Термін подання даних – до 15 жовтня 2022 р. *Нажаль, цьому ми обмежені зовнішніми обставинами, тому термін подання даних дуже стислий.* Обсяг публікації не обмежується.

Участь безкоштовна.

Контактна адреса для надсилання матеріалів та консультацій

uncg.ua@gmail.com

Голова правління Української природоохоронної групи

О.В. Василюк

Завідувач відділу моніторингу та охорони тваринного світу

Інституту зоології ім. І.І. Шмальгаузена НАН України

В.А. Костюшин

Провідний науковий співробітник

відділу геоботаніки та екології

Інституту ботаніки ім. М.Г. Холодного НАН України

А. А. Куземко

Формат подання даних:

Назва статті

Автори [наприклад: Іван П. Іваненко]

Повна назва організації

Текст (за бажанням авторів)

Таблиця знахідок:

Вид ¹	Місце знахідки ²	Координати в десятковій системі ³		Дата знахідки ⁴	Додаткова інформація ⁵	Авторство знахідки
		Широта	довгота			
<i>Rapana venosa</i> ⁶	Одеська обл., Одеський р-н, окр. м.Чорноморськ, узбережжя Чорного моря	46,2843	30,6551	2022-08-01	2 ос.	Водяний М.Г.

Шрифт та його розмір : Calibri, 11.

¹ Назва виду зазначається латиною

² Подається словесний опис розташування місця зустрічі.(якщо місця знахідки розташовані достатньо близько щоб їхній словесний опис співпадав – місце зазначається лише в першому випадку, а у наступних рядках ставиться прочерк

³ В разі, якщо відсутні GPS-координати, вирахувати їх можна засобами програми GoogleEarth, або завдяки онлайн-сервісу www.google.com.ua/maps/ (натиснувши курсором в місці знахідки, отримуємо внизу екрану спливаюче вікно із координатами в десятинній системі).

⁴ Формат подання координат надається згідно до міжнародного стандарту ISO 8601: у випадку конкретної дати – “2017-05-22”. Якщо відомо лише місяць спостереження, то записується “2017-05”, якщо лише рік, то “2017”. У випадку, коли вид спостерігався протягом певного діапазону дат, або перебуває в даній локації постійно протягом відомого періоду – “2017-05-22/29; 2017-05-16/07-12; 2005/2017”. Якщо вид фіксувався в тому самому місці декілька разів, але з великою вірогідністю йдеться про різні особини (наприклад під час міграції),просимо вказати перелік всіх дат.

⁵ Для тварин подається інформація про статус перебування (розмноження, міграція, сезонні скупчення, зимівля тощо); чисельність, стать і вік , інші важливі відомості. Можна також додати посилання на фото, які опубліковані в інтернеті.

⁶ Одна знахідка – один рядок таблиці. Тобто 10 знахідок одного виду в різних місцях – означатимуть 10 заповнених рядків, 10 видів в одному місці – також означатимуть 10 заповнених рядків.